

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/33/2024
Identifikačné číslo spisu:	6321201210
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6321201210.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a sudkyň JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcu Y. Z., narodeného XX. Q. XXXX, J., J. XXXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s. r. o., Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36 646 181, proti žalovanej obchodnej spoločnosti SEVIS, a. s., Žilina, Kuzmányho 8, IČO: 31 587 526, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Paul Q, s. r. o., Bratislava, Karadžičova 2, IČO: 35 906 464, o určenie neexistencie záložného práva, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. BR-6C/22/2021 (pôvodne na Okresnom súde Brezno), o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. novembra 2022 sp. zn. 13Co/38/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Brezno (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 07. decembra 2021 č. k. 6C/22/2021-270 zamietol žalobu žalobcu a priznal žalovanej voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

1.1. Rozhodol o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že záložné právo k nehnuteľnostiam v jeho vlastníctve, zapísané na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie K., v prospech žalovanej, ako záložného veriteľa, neexistuje a právny vzťah z tohto záložného práva medzi žalobcom a žalovanou nie je daný. Tvrdil, že toto záložné právo, založené na troch zmluvách o zriadení záložného práva, je premŕčané, rovnako ako zabezpečená pohľadávka, keďže dlh zo všetkých uzavretých pôžičiek sa stal splatný v mesiaci apríl 2016, a preto sa domáhal určenia neexistencie záložného práva. Súd prvej inštancie zistil, že medzi žalobcom a žalovanou boli v rokoch 2011 a 2012 uzavreté dve zmluvy o pôžičke a medzi spoločnosťou Rusticana ZV, s. r. o. (v ktorej jediným spoločník bol žalobca) a žalovanou v roku 2013 jedna zmluva o pôžičke, ktorých predmetom bolo poskytnutie peňažných prostriedkov v celkovom objeme 550.000 eur. Na zabezpečenie splnenia záväzkov z týchto zmlúv boli

následne uzatvorené tri zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalobcu. Na základe ďalších právnych úkonov (troch zmlúv o prevzatí dlhu) došlo k zmenám na strane dlžníka, pričom žalobca sa v postavení ručiteľa zaviazal uspokojiť veriteľa v prípade, že dlh nebude riadne a včas uhradený.

1.2. Prvoinštančný súd konštatoval, že medzi stranami sporu neboli sporné jednotlivé skutkové okolnosti prípadu, resp. právne úkony, ktoré boli vykonané, spornou zostala otázka právneho režimu týchto právnych úkonov, a teda či zmluvné vzťahy sú občianskoprávne alebo obchodnoprávne a aké účinky boli jednotlivými úkonmi vyvolané. Súd dospel k záveru, že obchodnoprávny režim vzájomných vzťahov, či už medzi žalobcom a žalovanou, alebo medzi spoločnosťami, v ktorých bol žalobca spoločníkom a konateľom, a žalovanou, vyplynul jednak z formulácií jednotlivých zmlúv o pôžičke, ako aj z obchodnoprávneho kontextu vzájomných vzťahov účastníkov týchto zmlúv, ktorý predchádzal ich uzavretiu. Poukázal na to, že peňažné prostriedky, poskytované na základe uvedených troch zmlúv o pôžičke žalobcovi, príp. jeho obchodnej spoločnosti Rusticana ZV, s. r. o., mali byť použité na podnikanie, nie na osobnú spotrebu žalobcu, o čom svedčí aj celková suma poskytnutých pôžičiek v rádo vo stovkách tisícov eur. Ďalej uviedol, že zo všetkých zmlúv, ktoré boli nazvané ako zmluva o pôžičke, vyplynul úverový vzťah, t. j. zmluvný typ výlučne obchodnoprávneho charakteru (§ 497 a nasl. Obchodného zákonníka), nie vzťah občianskoprávny, vyplývajúci z pôžičky ako takej. Dodal, že ani pri zabezpečovaní týchto záväzkov, pri zmene v ich obsahu, či pri zmene subjektov zmluvných vzťahov, napr. prevzatím dlhu, sa nemohol zmeniť ich obchodnoprávny charakter na občianskoprávny. Pokiaľ by aj v danom prípade išlo o zmluvy o pôžičke v zmysle § 657 a nasl. Občianskeho zákonníka, aj v takom prípade by išlo o zmluvy, ktoré sa riadia v otázkach samotného zmluvného typu predmetnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka (§ 657 a § 658), vo všetkých ostatných otázkach by sa však riadili treťou časťou Obchodného zákonníka. Pre zmluvu o pôžičke uzavretú medzi obchodnou spoločnosťou žalobcu a žalovanou by to tak bolo v zmysle § 261 ods. 9 Obchodného zákonníka, t. j. na základe charakteru subjektov zmluvy, a v prípadoch zmlúv uzavretých medzi žalobcom a žalovanou by ich obchodnoprávny charakter vyplýval zase z voľby práva, realizovanej v zmysle § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktorá bola formulovaná hneď v úvode zmlúv.

1.3. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že samotné prevzatie dlhu ako právny inštitút, upravený v Občianskom zákonníku, keďže osobitná úprava zmeny na strane dlžníka sa v Obchodnom zákonníku nenachádza, nemá vplyv na pôvodne obchodnoprávny charakter záväzku. Formulácia odkazu na predpisy a ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktorými sa majú riadiť zmluvné vzťahy strán uzavretých Zmlúv o prevzatí dlhu, nebola voľbou práva, ale len všeobecným odkazom vo forme zaužívanej formulácie v takýchto zmluvách, a to aj s ohľadom na kontext, v ktorom k prevzatí dlhu v jednotlivých prípadoch došlo. Súd prvej inštancie teda konštatoval, že pri absencii privatívnej novácie neprišlo k premene obchodnoprávneho záväzku na občianskoprávny vzťah.

1.4. Z hľadiska právneho posúdenia otázky premlčania okresný súd vychádzal z § 387 a nasl. Obchodného zákonníka. Zistil, že k nespornému zosplatneniu pohľadávok došlo 05. apríla 2016, pričom posledná preukázaná úhrada zo strany spoločnosti Gastro Rusticana, s. r. o. ako dlžníka bola uskutočnená 15. apríla 2017, čím došlo k obnoveniu štvorročnej premlčacej doby. Podľa názoru súdu prvej inštancie premlčanie pohľadávky voči ručiteľovi nemohlo s ohľadom na § 310 Obchodného zákonníka nastať pred 15. aprílom 2021, a preto žalobcom podpísané uznanie dlhu dňa 27. februára 2020 bolo vykonané ešte počas plynutia obnovej premlčacej doby. Z uvedených dôvodov prvoinštančný súd dospel k záveru, že k premlčaniu a zániku predmetného záložného práva nedošlo, preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. novembra 2022 sp. zn. 13Co/38/2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a vyslovil, že žalovaná má voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd sa v odôvodnení stotožnil so záverom súdu prvej inštancie ohľadom charakteru zmlúv zabezpečených záložným právom, keďže podľa dojednania v súlade s § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka sa účastníci zmlúv dohodli, že záväzkový vzťah účastníkov zmluvného vzťahu sa spravuje Obchodným zákonníkom. Dodal, že zabezpečenie záväzku neurčuje právny režim samotného hlavného vzťahu, keďže má len akcesorickú povahu a nemôže mať vplyv na samotný hlavný záväzok. Odvolací súd sa rovnako stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie, že na základe zmlúv o prevzatí dlhu, vrátane zmluvy z 28. decembra 2015, nedošlo k zmene právneho režimu záväzkového vzťahu - ten si aj po zmene na strane dlžníka zachoval svoj pôvodný obchodnoprávny charakter. Zdôraznil, že aj keď sa inštitút prevzatia dlhu riadi Občianskym zákonníkom (§ 531) vzhľadom na absenciu úpravy v Obchodnom zákonníku, táto skutočnosť nemení povahu pôvodného obchodnoprávneho záväzku. Prevzatie dlhu predstavuje len zmenu subjektu na strane dlžníka a nemení automaticky charakter záväzku. K zmene z obchodnoprávneho na občianskoprávny záväzok by mohlo dôjsť iba explicitnou dohodou strán - formou tzv. privatívnej novácie (zmenou záväzku samotného). Ďalej uviedol, že odkaz na ustanovenia Občianskeho zákonníka v zmluvách o prevzatí dlhu nepredstavoval voľbu práva, ale išlo o štandardnú formuláciu používanú v takýchto zmluvách, a to aj vzhľadom na prítomný kontext. Na rozdiel od jednoznačnej voľby práva v zmluvách o pôžičke (v súlade s § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka), v zmluvách o prevzatí dlhu absentovala akákoľvek jednoznačná vôľa zmluvných strán zmeniť právny režim pôvodného záväzku. Ani formulácia v bode VII. Zmluvy o prevzatí dlhu („Na zmluvné vzťahy strán neupravené touto zmluvou sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka“) nebola dostatočná pre záver o zmene právneho režimu. Odvolací súd uzavrel, že nebolo preukázané, že by účastníci výslovne zmenili obchodnoprávny charakter pôvodných záväzkov, preto sa tieto naďalej spravujú Obchodným zákonníkom. Námetka odvolateľa, že formulácia zmluvy umožňuje rôzny výklad, z pohľadu odvolacieho súdu neobstála, keďže súd prvej inštancie svoj záver formuloval jednoznačne. Napokon, v danej veci z jazykového výkladu je zrejmé, že nedošlo k zmene obsahu pôvodného záväzku, pričom ani skutočnosť, že žalovaná sformulovala zmluvu o prevzatí dlhu a predložila ju na podpis žalobcovi, nemala bez ďalšieho za následok iný výklad zmluvných dojednaní.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil aj s posúdením otázky premlčania záložného práva. Poukázal na to, že súd prvej inštancie pri posudzovaní premlčania zabezpečeného záväzku správne aplikoval ustanovenia § 387 a nasl. Obchodného zákonníka a určil, že všeobecná štvorročná premlčacia doba začala plynúť od dňa nasledujúceho po zosplatnení dlhu, t. j. od 06. apríla 2016 (§ 392 ods. 2 Obchodného zákonníka). Na priebeh premlčacej doby mal vplyv § 407 ods. 1 a 3 Obchodného zákonníka - teda, že čiastočné plnenie zo strany dlžníka bolo považované za uznanie celého záväzku, čo spôsobilo obnovenie behu premlčacej doby. Ako rozhodujúce súd vyhodnotil, že posledná preukázaná úhrada hlavného dlžníka (spoločnosti Gastro Rusticana, s. r. o.) podľa písomného prehľadu nastala 15. apríla 2017. Týmto úkonom sa premlčacia doba obnovila a mala preto uplynúť 15. apríla 2021. Odvolací súd sa stotožnil s uvedeným právnym záverom a námetku žalobcu, že pri uznaní dlhu z 27. februára 2020 nevedel, že pohľadávka je premlčaná, vyhodnotil ako irelevantnú, keďže v tom čase pohľadávka ešte premlčaná nebola. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

3.1. Dovolateľ namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu dosiaľ nebola riešená, t. j. posúdenia režimu právnych vzťahov sporových strán, ako aj povahy právneho úkonu uznania dlhu z 27. februára 2020, neobsahujúceho zákonom požadované náležitosti. Dovolateľ nižším súdom vytýkal, že nesprávne posúdili právny režim zmluvného vzťahu, keď tento kvalifikovali ako obchodnoprávny, a to napriek tomu, že žalobca vystupoval ako fyzická osoba nepodnikateľ a všetky relevantné právne dokumenty boli vyhotovené žalovanou. V tomto smere dovolateľ zdôraznil, že Zmluva o prevzatí dlhu výslovne obsahuje dojednanie o aplikácii Občianskeho zákonníka na „zmluvné vzťahy strán neupravené touto zmluvou“, čo podľa jeho názoru zahŕňa aj vzťah medzi zmluvnými stranami ako taký, vrátane otázky premlčania. Vo veci výkladu zmluvných ustanovení dovolateľ odkázal aj na princíp contra proferentem, teda pravidlo výkladu

nejednoznačných zmluvných doložiek v neprospech strany, ktorá ich sformulovala. Dodal, že pre neho bol záväzný výlučne obsah zmluvy o prevzatí dlhu z 28. decembra 2015, ktorý obsahoval presne špecifikovaný dlh a pre určitosť právneho úkonu nebolo potrebné sa zaoberať inými právnymi úkonmi. Dovolateľ ďalej poukázal na uznanie dlhu zo dňa 27. februára 2020, ktoré podľa jeho názoru nespĺňa zákonné požiadavky podľa § 558 Občianskeho zákonníka, keďže neobsahuje záväzok zaplatiť, ale len deklaratórne uznanie existencie dlhu. Z toho dôvodu podľa dovolateľa tento právny úkon nemal vplyv na beh premĺčacej doby. Uzavrel, že zmluvný vzťah sporových strán sa spravuje Občianskym zákonníkom a tento sa bude aplikovať aj na vzťahy z premĺčania záväzkov. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobca nedostatočne vymedzil právnu otázku, čím neboli splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Zároveň podľa žalovanej nejde o právnu, ale skutkovú otázku, keďže ide o vyhodnotenie obsahu zmlúv a následkov zmlúv o prevzatí dlhu. Zmluvy o pôžičke výslovne určujú aplikáciu Obchodného zákonníka, a odkaz na § 531 Občianskeho zákonníka v zmluvách o prevzatí dlhu sa týka len právnej povahy prevzatia, nie právneho režimu pôvodných záväzkov. Nižšie súdy podľa žalovanej správne konštatovali, že v príslušných zmluvách o pôžičke, ktoré sú zabezpečené žalobou napadnutým záložným právom, je výslovne a jednoznačne vyjadrená vôľa strán podriaďiť sa Obchodnému zákonníku v súlade s § 262 ods. 1. Naproti tomu v zmluve o prevzatí dlhu odkaz na ustanovenia Občianskeho zákonníka nebol prejavom voľby právneho režimu, ale len odkazom na právnu úpravu samotného právneho úkonu prevzatia dlhu. Dodala, že uznanie dlhu z 27. februára 2020 sa týka výlučne ručiteľského záväzku žalobcu, nie záväzkov zabezpečených záložným právom, ktoré sú predmetom tohto sporu. Pokiaľ išlo o argumentáciu žalobcu o uplatnení princípu contra proferentem, žalovaná poukázala na to, že zmluvné dojednania sú jednoznačné a tento výkladový princíp sa v danom prípade neuplatní. Vzhľadom na uvedené navrhla podané dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie

nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Dovolať prípusnosť svojho dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená).

11. Vychádzajúc z obsahu dovolania ako celku dovolací súd za použitia výkladového pravidla uvedeného v ustanovení § 124 ods. 1 CSP ústavne súladným spôsobom (porovnaj nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 336/2019) z podaného dovolania vyabstrahoval podstatu právnej otázky, ktorej preskúmania sa dovolateľ domáha, a to posúdenie novácie záväzku na základe Zmluvy o prevzatí dlhu z 28. decembra 2015 a následných právnych úkonov (vrátane uznania dlhu z 27. februára 2020) a s tým spojené posúdenie právneho režimu plynutia premlčacej doby.

12. Pretože dovolateľom uplatnený dovolací dôvod bol vymedzený v zákonných mantineloch § 432 ods. 2 CSP, bol splnený predpoklad prípusnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP a na tomto základe dovolací súd podrobil rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu; pristúpil k posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

13. Zo skutkového stavu zisteného nižšími súdmi (§ 442 CSP) vyplýva, že medzi žalobcom, resp. spoločnosťou žalobcu a žalovanou boli v období rokov 2011 až 2013 uzatvorené tri zmluvy o pôžičke, ktorých predmetom bolo poskytnutie finančných prostriedkov vo výške spolu 550.000 eur. Vo všetkých zmluvách bolo výslovne dohodnuté, že sa riadia Obchodným zákonníkom, pričom v záverečnom ustanovení zmlúv sa uvádza, že na vzťahy touto zmluvou neupravené sa použijú ustanovenia Obchodného zákonníka. Na zabezpečenie pôžičiek boli zriadené záložné práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalobcu. Následne došlo k uzavretiu viacerých zmlúv o prevzatí dlhu, na základe ktorých došlo k postúpeniu dlhov zo zmlúv o pôžičke najprv na spoločnosť Rusticana ZV, s. r. o., potom na spoločnosť Rusticana BB, s. r. o. a napokon na spoločnosť Gastro Rusticana, s. r. o. Vo všetkých zmluvách o prevzatí dlhu žalobca vystupoval ako ručiteľ, pričom výslovne vyhlásil, že preberá ručenie za splnenie záväzkov, ak ich nový dlžník riadne a včas neuhradí. V zmluvách o prevzatí dlhu bola uvedená aplikácia § 531 Občianskeho zákonníka a zároveň bolo konštatované, že na neupravené vzťahy sa použije Občiansky zákonník. Dňa 27. februára 2020 žalobca ako ručiteľ písomne uznal dlh, čím výslovne potvrdil existenciu a výšku záväzku voči žalovanej v rozsahu 496.487,17 eura.

14. Predmetom sporu je určenie neexistencie záložného práva zriadeného na zabezpečenie pohľadávok zo zmlúv o pôžičke, pričom žalobca sa domnieva, že vzhľadom na zmeny v záväzkovom vzťahu a aplikáciu Občianskeho zákonníka zaniklo záložné právo.

15. Z hľadiska posúdenia právneho režimu premlčania zabezpečenej pohľadávky a s tým spojeného premlčania sporného záložného práva dovolací súd považuje v danej veci za rozhodujúce, že vo všetkých troch zmluvách o pôžičke, z ktorých vyplývajúce záväzky sú zabezpečené sporným záložným právom, bola medzi zmluvnými stranami výslovne dohodnutá voľba práva, a to Obchodného zákonníka v súlade s § 262 ods. 1 tohto zákona. Táto voľba bola realizovaná explicitne - už v úvode zmlúv bolo uvedené, že „zmluvný vzťah sa bude spravovať zákonom č. 513/1991 Zb. (Obchodný zákonník)“ a v záverečných ustanoveniach bolo opätovne potvrdené dojednanie o subsidiárnej aplikácii tohto zákona. Zmluvné strany tak zvolili obchodnoprávny režim jasne, zrozumiteľne a jednoznačne, pričom takéto dojednanie nebolo v konaní spochybnené.

16. Dovolací súd zdôrazňuje, že ak raz zmluvné strany platne zvolia na svoj záväzkový vzťah režim Obchodného zákonníka, následná zmena právneho režimu je možná len prostredníctvom jednoznačnej, vzájomne dojednanej a prejavenej vôle oboch strán - teda výslovnou novou dohodou zahŕňajúcou zmenu právneho režimu, tzv. privatívnu nováciu. V zmluve o prevzatí dlhu z 28. decembra 2015, ktorú žalobca považuje za dôkaz zmeny právneho režimu, však takáto dohoda absentuje. Odkaz na § 531 Občianskeho zákonníka - upravujúci samotný právny inštitút prevzatia dlhu - ako aj všeobecná klauzula

o aplikácii Občianskeho zákonníka na „neupravené otázky“ nemôžu byť interpretované ako zmena pôvodného režimu záväzku. Ide o bežnú zmluvnú formuláciu, ktorá slúži na zabezpečenie subsidiárnej aplikovateľnosti predpisov na právny úkon samotného prevzatia dlhu, nie na zmenu právneho režimu už existujúceho záväzkového vzťahu.

17. Dovolací súd nepovažuje za dôvodnú ani námietku dovolateľa o potrebe aplikácie výkladového pravidla contra proferentem. Tento princíp (uznávaný najmä v oblasti spotrebiteľského práva) spočíva v tom, že nejasné alebo viacvýznamové ustanovenia zmluvy sa vykladajú v neprospech tej zmluvnej strany, ktorá ich navrhla alebo formulovala. Aplikácia tohto pravidla prichádza do úvahy predovšetkým tam, kde existuje reálna nejasnosť v texte zmluvy, ktorú nemožno odstrániť inými štandardnými výkladovými metódami (jazykovým, systematickým, logickým a teleologickým výkladom) a súčasne tam, kde zmluvné strany neboli v rovnocennom postavení, resp. kde jedna zo strán nemala možnosť ovplyvniť znenie zmluvy. V posudzovanom prípade však nebolo preukázané, že by formulácie obsiahnuté v zmluvách o prevzatí dlhu boli nejednoznačné alebo že by mohli vyvolávať viacero rozumných výkladov. Naopak, znenie príslušných doložiek v zmluvách o pôžičke aj o prevzatí dlhu je zrozumiteľné a štandardné, pričom žiadne z ustanovení nemožno vykladať tak, že by jednoznačne deklarovalo zmenu právneho režimu záväzku. Navyše, žalobca ako fyzická osoba síce nebol podnikateľom, no v kontexte daných právnych vzťahov vystupoval aktívne, opakovane a v prepojení na svoje obchodné spoločnosti, ktoré pôžičky reálne čerpali. Nešlo teda o typický nerovnovážny vzťah, aký contra proferentem predpokladá. Preto jeho aplikácia v danom prípade neprichádza do úvahy.

18. Pokiaľ ide o uznanie dlhu zo dňa 27. februára 2020, dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že tento právny úkon žalobcu ako ručiteľa sa nevzťahoval na hlavný záväzok zabezpečený záložným právom, ale výlučne na ručiteľský záväzok žalobcu ako tretieho subjektu voči žalovanej ako veriteľke. Uznanie dlhu ručiteľom nemá účinky vo vzťahu k existencii ani k premĺčaniu samotného hlavného záväzku a už vôbec nie k existencii záložného práva, ktoré má akcesorickú povahu a viaže sa výlučne na pôvodný záväzok medzi veriteľom a dlžníkom. Uznanie dlhu žalobcom ako ručiteľom teda v danom prípade nemal spôsobilosť obnoviť alebo prerušiť plynutie premĺčacej doby hlavného záväzku, a teda nemal vplyv ani na beh premĺčacej doby sporného záložného práva, ktoré záväzok z pôžičiek zabezpečuje.

19. Dovolací súd nad rámec uvedeného dodáva, že nepovažoval za dôvodnú ani argumentáciu dovolateľa, podľa ktorej má aplikácia inštitútu uznania dlhu podľa § 558 Občianskeho zákonníka v predmetnom prípade dokazovať občianskoprávny charakter záväzkového vzťahu medzi účastníkmi. Táto úvaha vychádza z nesprávnej premisy, že samotné použitie určitého právneho inštitútu determinuje právny režim celého záväzku. Takýto záver je však nesprávny. V prejednávanej veci bolo uznanie dlhu zo dňa 27. februára 2020 učené žalobcom nie ako hlavným dlžníkom, ale ako ručiteľom, teda osobou, ktorá prevzala záväzok uspokojiť pohľadávku žalovanej len subsidiárne - v prípade, že ju neuhradí hlavný dlžník (spoločnosť Gastro Rusticana, s.r.o.). Toto uznanie sa preto týkalo (iba) ručiteľského vzťahu, ktorý nemá vplyv na samotnú existenciu či premĺčanie zabezpečeného hlavného záväzku ani na premĺčanie záložného práva, ktoré je na tento hlavný záväzok viazané. To znamená, že aj keby uznanie ručiteľského záväzku žalobcom podliehalo režimu Občianskeho zákonníka - čo môže byť vzhľadom na jeho osobu ako fyzickej osoby bez podnikateľského statusu prípustné - táto skutočnosť nemala žiaden dopad na právny režim hlavného záväzku, ktorý bol jednoznačne obchodnoprávneho charakteru a z ktorého vzniklo aj napadnuté záložné právo. Inak povedané, režim ručiteľského záväzku a jeho uznanie nemôže spätne ovplyvniť právny režim, ani existenciu či premĺčanie pôvodného obchodného záväzku, na ktorý sa viaže záložné právo, ktorého sa spor týka. Dovolací súd preto považuje aj túto argumentáciu žalobcu za právne irelevantnú a nedôvodnú.

20. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti dovolací súd uzatvára, že sudy nižších inštancií správne právne posúdili otázku premĺčania sporného záložného práva. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania sudy dospeli k správne právnomu záveru, že v prejednávanej veci nedošlo k premĺčaniu zabezpečeného záväzku, pričom v zmysle § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa záložné právo nepremĺčuje skôr, než zabezpečená pohľadávka. Pri posúdení otázky premĺčania sudy správne

aplikovali ustanovenia § 387 a nasl. Obchodného zákonníka, ktoré upravujú premlčaciu dobu pri obchodnoprávných záväzkoch. Podľa § 392 ods. 2 Obchodného zákonníka začína premlčacia doba plynúť dňom nasledujúcim po zosplatnení dlhu. V danom prípade bol záväzok zosplatnený 05. apríla 2016, a preto začala štvorročná premlčacia doba plynúť dňa 06. apríla 2016. Z vykonaného dokazovania zároveň vyplynulo (bod 33. odôvodnenia prvoinštančného rozhodnutia), pričom žalobca to v ďalšom konaní nenamietal, že hlavný dlžník vykonal niekoľko čiastkových plnení, posledné dňa 23. septembra 2019. Podľa § 407 ods. 1 a 3 Obchodného zákonníka platí, že ak dlžník pohľadávku čiastočne plní, považuje sa to za uznanie celej pohľadávky, ak z okolností nevyplýva niečo iné, pričom uznanie záväzku má za následok obnovenie premlčacej doby. Vzhľadom na to, že v danom prípade nebolo preukázané, že by išlo o výlučne výnimočné alebo ohraničené čiastkové plnenia, plnenie z 23. septembra 2019 predstavovalo konkludentné uznanie celého záväzku a viedlo k obnoveniu štvorročnej premlčacej doby. Táto nová lehota by preto uplynula dňa 23. septembra 2023. Keďže žaloba bola podaná 26. mája 2021, záver nižších súdov, že k premlčaniu a zániku sporného záložného práva nedošlo, treba považovať za správne.

21. Keďže rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska napadnutého právneho posúdenia správny, dovolací súd dospel k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

22. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto jej dovolací súd proti žalobcovi priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.